

RODINA

ZPRAVODAJ ODBORU RODINNÉ POLITIKY A OCHRANY PRÁV DĚTÍ

Úvodní slovo

Mgr. Jiřina Kunášková, pověřena vedením odboru rodinné politiky a ochrany práv dětí

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

v úvodu bych Vám ráda popřála hodně štěstí a zdraví v novém roce. Pevně věřím, že jste svátky strávili v rodinném kruhu s Vašimi nejbližšími a že Vám rok 2021 přinese nejen spoustu úspěchů a nadhledu, ale především, že jej Vy i Vaši blízcí prožijete ve zdraví.

V současnosti jsme i nadále ovlivňováni protiepidemickými opatřeními souvisejícími s probíhající pandemií COVID-19, která má dopad i na aktivity odboru. V tomto novém, v pořadí již třetím čísle newsletteru *Rodina*, se tak dozvíte o realizovaných projektových aktivitách odboru, které byly často uzpůsobeny právě epidemiologickým opatřením.

Kromě informací o projektových aktivitách naleznete v tomto čísle nově také články s příklady dobré praxe, rozhovor na téma primární prevence s ředitelem obecně prospěšné společnosti či aktuální výstupy výzkumného týmu pro rodinnou politiku VÚPSV.

V minulém čísle jsme Vás informovali o vládním schválení novely zákona o poskytování péče o dítě v dětské skupině/jeslích včetně změn, které s sebou přináší. Novela je nyní projednávána v Poslanecké sněmovně.

Ve zpravodaji se dále dočtete o výsledcích pětileté realizace projektu *Mikrojesle*, aktualitách ohledně dotací určených na podporu pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí v souvislosti s pandemií COVID-19 nebo o nově schválené Národní strategii ochrany práv dětí 2021–2029.

Podpora primární prevence na Ministerstvu práce a sociálních věcí

ODDĚLENÍ KONCEPCE RODINNÉ POLITIKY A SLUŽEB PÉČE O DĚTI (216)

Primární prevence na podporu rodin patří mezi zásadní témata rodinné politiky. Na významu získává aktuálně také v souvislosti s pandemií COVID-19, kdy jsou na rodiny a jejich soudržnost a stabilitu kladeny zvýšené nároky.

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) si význam služeb primární prevence uvědomuje, a proto dlouhodobě podporuje neziskové organizace, které se primární prevencí věnují, skrze dotační program [Rodina](#). Podpora primární prevence je zakotvena v platné [Konceptci rodinné politiky](#) a od roku 2020 se na toto téma zaměřuje také systémový projekt MPSV [Krajská rodinná politika](#), který realizuje v této oblasti řadu aktivit.

Za účelem systémového uchopení této oblasti, která zahrnuje pestrou škálu aktivit a služeb, byla na MPSV zřízena pracovní skupina. Ta je složená ze zástupců několika ministerstev, neziskového sektoru a dalších organizací, které se primární prevencí věnují.

Hlavním cílem pracovní skupiny je zhodnotit současný stav podpory rodin v oblasti služeb primární prevence zaměřené na služby péče o rodinu a doporučit opatření, která pomohou zlepšit postavení služeb zaměřených na primární prevenci v rezortu MPSV.

Dne 3. prosince 2020 proběhlo první on-line setkání pracovní skupiny, na kterém se diskutovaly mimo jiné souvislosti primární prevence s agendou sociálně-právní ochrany dětí, možnosti legislativního ukotvení služeb primární prevence nebo cesty, jak tyto služby financovat z národních ale i evropských zdrojů.

Kontaktní osoba:

Mgr. Jiřina Kunášková
vedoucí oddělení

jirina.kunaskova@mpsv.cz

Život v kufříku

Až 500 dětí ročně opouští porodnici bez své biologické matky. K pěstounům, adoptivním rodičům nebo do kojeneckého ústavu si nesou jen propouštěcí zprávu z porodnice. Nedožívají se z ní ale, jak přišly na svět, jak vypadaly, ani kdo je choval v náručí místo maminky. Tyto děti se nikdy nepodívají na své první fotky a málo kdy se přesně dozví, co vše se s nimi v jejich prvních 3 letech dělo.

O Životě v kufříku si můžete více přečíst na str. 13

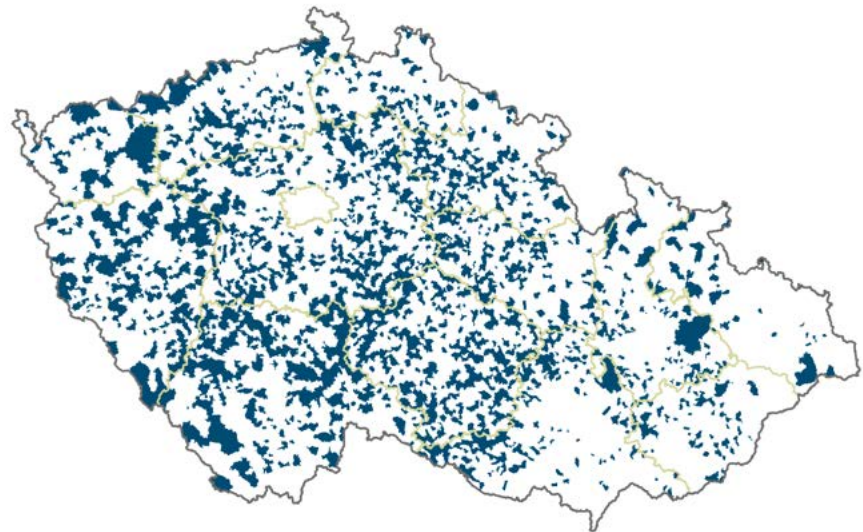
Rozdílnosti v dostupnosti předškolní péče

PROJEKT PODPORA IMPLEMENTACE DĚTSKÝCH SKUPIN (PIDS)

V roce 2020 byla na Ministerstvu práce a sociálních věcí vypracována Analýza dostupnosti zařízení péče o děti v předškolním věku. Jedna z částí studie je věnována počtu míst, která chybí v systému předškolní péče pro děti mladších 3 let. Podle zpracované analýzy byl ke konci roku 2018 mezi rodiči zájem o umístění 71 tisíc dětí mladších 3 let do jakéhokoliv typu zařízení. V rámci mateřských škol bylo umístěno 35,5 tisíc dětí a v dětských skupinách dalších 11 tisíc dětí. Celkem tak v systému chyběla místa pro přibližně 24,5 tisíc dětí mladších 3 let.

Situace ale není v celé republice stejná. Liší se nejen mezi okresy, ale dokonce i mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností uvnitř jednoho okresu. V mnoha okresech se na zajištění potřebné kapacity podílí jak mateřské školy, tak dětské skupiny. Jedná se především o okresy zahrnující velká města nebo jejich zázemí (např. Brno-město, Olomouc, Pardubice, Hradec Králové nebo Praha-západ). I po započtení míst v dětských skupinách však v řadě okresů stále chybí v absolutních číslech stovky míst pro umístění nejmenších dětí. Nejhorší situace je v Praze, kde chybí přes 2 tisíce míst, a dále v okresech Brno-venkov, Liberec, Kladno, Mělník, Nový Jičín, Plzeň-město, Mladá Boleslav, Zlín nebo Beroun. Zároveň se potvrdilo, že obyvatelé z okolí velkých měst přirozeně využívají služby situované právě v těchto městech. Tato skutečnost způsobuje další nerovnoměrnosti v dostupnosti tohoto typu služeb mezi okresy. Taková situace je například v okrese Brno-venkov, kde je kapacita zcela nedostatečná, a Brno-město, ve kterém je kapacita výrazně nadbytečná. Mezi okresy, které potřebují dodatečnou kapacitu zařízení, dominují okresy Praha, Plzeň-město, Kladno, Liberec, Praha-východ, Ostrava a Beroun.

Tyto odhady je potřeba brát jako orientační, neboť stojí na teoretických předpokladech, které nebylo možné na základě dostupných dat v rámci citované studie ověřit. Analýza je zveřejněna na webových stránkách projektu *Podpora implementace dětských skupin* [ZDE](https://www.dsmpsv.cz).

obce bez dětských skupin a mateřských škol

Obce ČR, v nichž není dětská skupina ani mateřská škola, 2018

Zdroj: Evidence MPSV, Rejstřík MŠ – statistický výkaz S 1-01 o MŠ, vlastní výpočet

V České republice je 2 826 obcí, ve kterých není provozována ani mateřská škola ani dětská skupina. Jedná se o 45 % procent obcí ČR, ve kterých žije 6 % obyvatel. Obce, v nichž není žádné zařízení péče o děti, jsou charakteristické tím, že jsou velmi malé. Naprostá většina z nich patří do kategorie 0–999 obyvatel (2816), zbylých 10 potom pak do kategorie 1 000–1 999 obyvatel.

Kontaktní osoba:

Bc. Radka Pleštilová, DiS.
věcná garantka projektu PIDS

radka.plestilova@mpsv.cz

Webové stránky projektu:

www.dsmpsv.cz

Dětské skupiny Ministerstva práce a sociálních věcí

PROJEKT ZAJIŠTĚNÍ DĚTSKÝCH SKUPIN MPSV MYŠKY, KOČIČKY A VEVERKY

V dětských skupinách (dále jen „DS“) Ministerstva práce a sociálních věcí je stále živo. Pečující osoby v DS Myšky, Kočičky a Veverky se starají celkem o 48 dětí, které se v DS střídají. Aby pečující osoby zvládaly každodenní náročnou práci a aby předávaly dětem v dostatečné míře podněty k jejich dalšímu rozvoji, jsou pro ně ve spolupráci s projektem *Podpora implementace dětských skupin (PIDS)* připravovány vzdělávací kurzy a workshopy. Tyto akce jsou v současné době realizovány on-line formou, a to zejména s ohledem na aktuální epidemiologická opatření související s pandemií COVID-19.

Témata těchto on-line školení, která jsou určena pro pečující osoby ze všech dětských skupin v České republice, jsou velmi pestrá – od zaměření na rozvoj a vztah k dětem přes podporu psychické kondice pečujících osob k samotnému provozu DS. Pro zřizovatele a pečující osoby jsou připraveny formou on-line či e-learningu kurzy *Výchova srdcem, Adaptace a rozvoj dítěte, Inspirace pro plán výchovy a péče, Logopedie, Dětský výtvarný projekt, Audit značky kvality* nebo *Vedení a spolupráce v ženském kolektivu* či *Financování a daně*.

Jak tyto vzdělávací akce realizované on-line formou vnímají přímo jejich účastnice, jsme se zeptali pečujících osob z DS MPSV:

- 1) **Které on-line školení ve Vás zanechalo dlouhodobou stopu a co Vás konkrétně zaujalo?**
- 2) **Jak vnímáte on-line workshopy jako cestu k profesnímu vzdělávání?**

Eva Kadlčková, pečující osoba v DS Veverky:

Ad 1) „Měla jsem možnost zúčastnit se několika kurzů, buď formou e-learningu nebo on-line. E-learningové kurzy – například Logopedie – byly pro mě zajímavé a důležité. Lepší variantou ale byly on-line kurzy, a to konkrétně *Výchova srdcem*. Kurz byl přínosný nejen vzhledem k mé profesi, ale i osobně. Obsahoval jak různé metody zklidnění se, tak i způsoby komunikace ve vyhocených situacích. Metody uvedené v daném workshopu se totiž mohou aplikovat i v běžném životě. Bylo zajímavé poslechnout si kolegyně z jiných skupinek, s jakými problémy se potýkají a jak je řeší. Samozřejmě by bylo lepší osobní setkání, ale vzhledem k dnešní nelehké situaci je on-line vzdělávání nejlepší volba.“

Ad 2) „On-line workshopy mi (v této době) bezpečně a časově nenáročně dokážou pomoci rozšiřovat si obzory v mé profesi.“

Kateřina Malíková, pečující osoba v DS Myšky:

Ad 1) „Ze školení, která jsem absolvovala, mě osobně zaujal on-line seminář *Výchova srdcem* a *Vedení a spolupráce v ženském týmu*. *Výchova srdcem* ve mně zanechala to, že i my jako pečující osoby musíme hledět hlavně na naši duševní pohodu a na své JÁ. Dozvěděla jsem se, jak pracovat se svými emocemi v práci v dětském kolektivu a jak provádět dýchací cvičení. Během školení *Vedení a spolupráce v ženském kolektivu* mě nejvíce zaujalo téma *Jak předcházet konfliktu*, kde bylo popsáno, jakou vhodnou komunikací konfliktní situaci řešit. Pokud se například v této situaci vyskytne kritika, tak jakým způsobem tuto kritiku podat, aby si ji druhá strana nevyložila špatně vůči své osobě.“

Ad 2) „On-line workshop vnímám jako způsob dozvědět se něco nového po teoretické stránce. U praktických cvičení, jako jsou různé dýchací techniky či příklady z praxe, mi však chyběla možnost přímého osobního kontaktu s přednášejícím. Na on-line workshopech mi také chybí jakákoliv zpětná vazba, co se týče neverbální komunikace.“

Petra Fenclová, pečující osoba v DS Myšky:

Ad 1) „Ze zhlédnutých školení mě zatím nejvíce oslovil kurz *Logopedie u dětí předškolního věku*, *Inspirace pro tvorbu plánu výchovy a péče* a audio nahrávky od Jany Koutníkové. U kurzu *Logopedie* byla výborná lektorka a celkově velmi příjemně vedené školení. Kurz *Inspirace pro tvorbu plánu výchovy a péče* obsahoval přínosné poznatky, jak celistvě utvořit plán výchovy a péče. Samozřejmě Mgr. Jana Koutníková je velmi lidská a obohacující žena.“

Ad 2) „On-line workshopy vnímám jako příjemná a užitečná školení, kdy nemusím nikam cestovat, a přitom se dále profesně vzdělávat v tom, co mě zajímá. Jsou profesionálně sestaveny a vedeny a osobně mi nijak nevadí osobní nepřítomnost školitele, když jej mohu takto sledovat přes obrazovku. Při tomto on-line typu vzdělávání oceňuji možnost se k danému tématu vracet, a opětovně si jej pustit. Tímto se mohu na dané téma i lépe soustředit.“

Kontaktní osoba:

Jana Poláčková

koordinátorka DS MPSV

jana.polackova2@mpsv.cz

Pětileté pilotní ověřování potvrdilo velký zájem o mikrojesle

PROJEKT MIKROJESLE

Od 1. ledna 2016 do 31. prosince 2020 byl realizován systémový projekt MPSV *Podpora implementace služby péče o děti od šesti měsíců do čtyř let v tzv. mikrojeslích a pilotní ověření služby* (dále jen projekt „Mikrojesle“), který byl financován z Operačního programu *Zaměstnanost* a státního rozpočtu. Hlavním cílem projektu *Mikrojesle* bylo podpořit zřizovatele v rámci provozování mikrojeslí prostřednictvím komplexního poradenství a podpory. Dalším cílem bylo pilotně ověřit funkčnost mikrojeslí, které jsou koncipovány jako veřejná služba péče o děti, nabízející pravidelnou profesionální péči o děti od 6 měsíců do 4 let (do 4. narozenin) v kolektivu maximálně 4 dětí, ale také doplnit chybějící nabídku služeb pro nejmenší děti v malém kolektivu, při zachování rodinné atmosféry a individuálního přístupu pečujících osob.

Celkem se podařilo vybudovat 108 zařízení, kterými prošlo téměř 1 500 dětí. Ke konci roku 2020 bylo v provozu 98 zařízení, většina z nich bude v provozu do poloviny roku 2022. Odborné garantky projektu *Mikrojesle* spolupracovaly se zřizovateli mikrojeslí po celou dobu jeho trvání. Průběžně navštívily všech 108 zařízení, poskytovaly zřizovatelům poradenství, metodickou podporu a možnost sdílení zkušeností.

V rámci projektu se realizovala jedna konference a 26 seminářů v různých městech České republiky. V listopadu 2020 byly spuštěny vzdělávací e-learningové kurzy e-learning.mpsv.cz, díky kterým mají pečující osoby možnost vzdělávat se on-line. Kurzy jsou k dispozici stále, i po ukončení projektu.

Po celou dobu trvání projektu probíhal sběr důležitých informací a dat od rodičů, zřizovatelů a pečujících osob. Zjištěné informace byly využity pro nastavení a legislativní ukotvení služby mikrojeslí do budoucna. Hlavní výstupy projektu včetně videonahrávek rodičů jsou dostupné na stránkách projektu [ZDE](http://zde).

Ze zajímavých zjištění můžeme například uvést to, že se mikrojesle ukázaly jako zásadní pro návrat rodičů (především matek) na trh práce, kdy pomáhají sladit pracovní a rodinné povinnosti. Mezi matkami dětí dosáhla polovina vysokoškolského vzdělání, což je vyšší podíl oproti zastoupení vysokoškolsky vzdělaných osob v běžné populaci. Za velice přínosné také rodiče považovali to, že prostřednictvím mikrojeslí se jejich děti mohly lépe adaptovat na kolektiv dětí a mikrojesle obecně přispěly k jejich rozvoji.

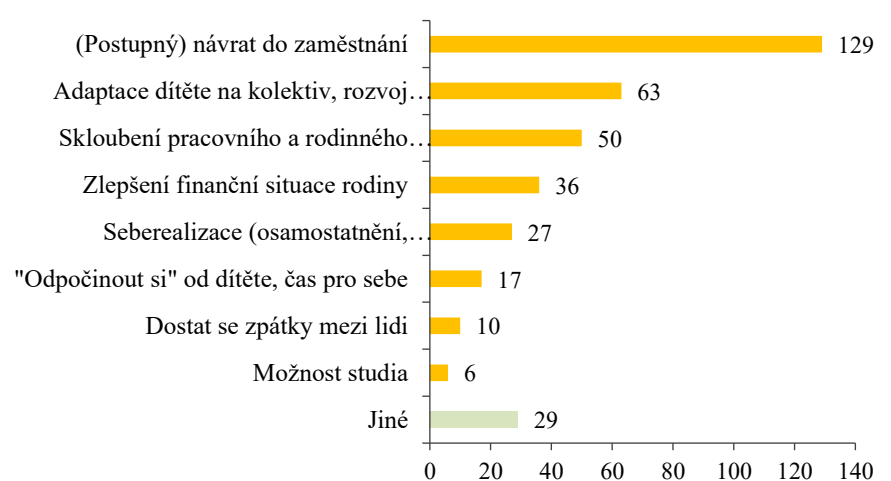
Nejvíce dětí nastupuje do mikrojeslí ve věku 1,5 až 2,5 let. Naopak děti starší tří let nastupují minimálně, což poukazuje na fakt, že služba mikrojeslí by měla být primárně cílená na děti do 3 let. Zajímavé bylo srovnání věku nastupujících dětí s dětskými skupinami, kde se ukázalo, že ačkoli dětské skupiny přijímají děti již od 1 roku, tak jich do zařízení ve věkové skupině 1 až 2 roky nastupuje pouze 22 %. Mikrojesle mají oproti tomu téměř dvojnásobek dětí, které nastupují do zařízení v této věkové kategorii. Dá se tedy předpokládat, že právě díky svému charakteru individuální péče v malém kolektivu mohou mikrojesle zmírnit obavy rodičů umístit do zařízení i takto malé děti.

Opakovaně se také objevovaly názory ze strany rodičů, že by zařízení měla být dostupnější a mělo by být k dispozici více míst. Přestože jsou v mikrojeslích sdílená místa (v docházce se střídá více dětí), přítomny mohou být v jeden okamžik maximálně 4 děti.

Rodiče dále zastávají názor, že na kvalitu péče v mikrojeslích by měl dohlížet stát a měl by také garantovat místo od 2 let věku dítěte.

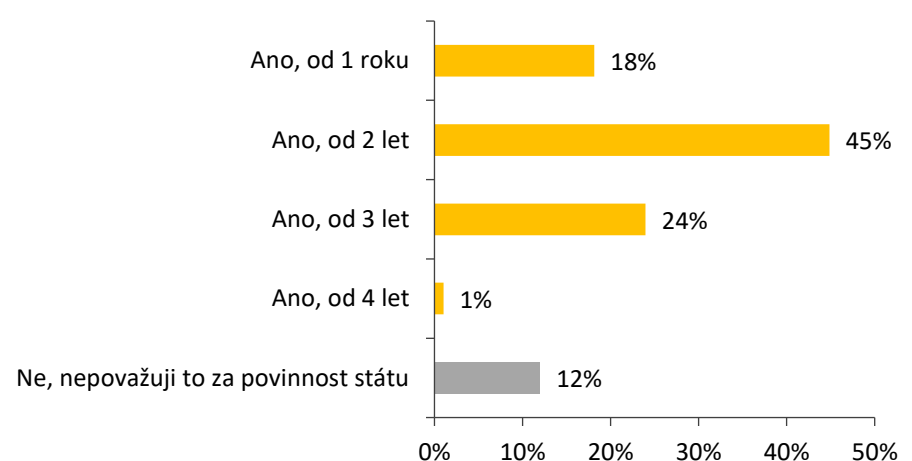
Další fungování služby mikrojeslí je nyní zahrnuto do novely zákona č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině, v návrhu nově jako zákon o poskytování služby péče o dítě v jeslích. Cílem novely je zlepšit kvalitu poskytovaných služeb, upravit podmínky pro péči o děti do 3 let, a především zajistit udržitelný systém financování jeslí po ukončení dotační podpory z Evropského sociálního fondu.

V čem mikrojesle nejvíce pomohly

Zdroj: Mikrojesle-závěrečná evaluační zpráva z pilotního ověření nové služby o nejmenší děti: Dotazníkové šetření na cílovou skupinu – rodiče v mikrojeslích 2019-2020, N = 255.

Od kolika let, pokud vůbec, by měl stát garantovat místo

Zdroj: Mikrojesle-závěrečná evaluační zpráva z pilotního ověření nové služby o nejmenší děti: Dotazníkové šetření na cílovou skupinu – rodiče v mikrojeslích 2019-2020, N = 292.

Kontaktní osoba:

Mgr. Veronika Dubová
věcná garantka projektu
veronika.dubova@mpsv.cz

Webové stránky projektu:

www.mikrojesle.mpsv.cz

Svářečka není označení jen pro stroj, ale i pro pracující ženu

PROJEKT 22 % K ROVNOSTI

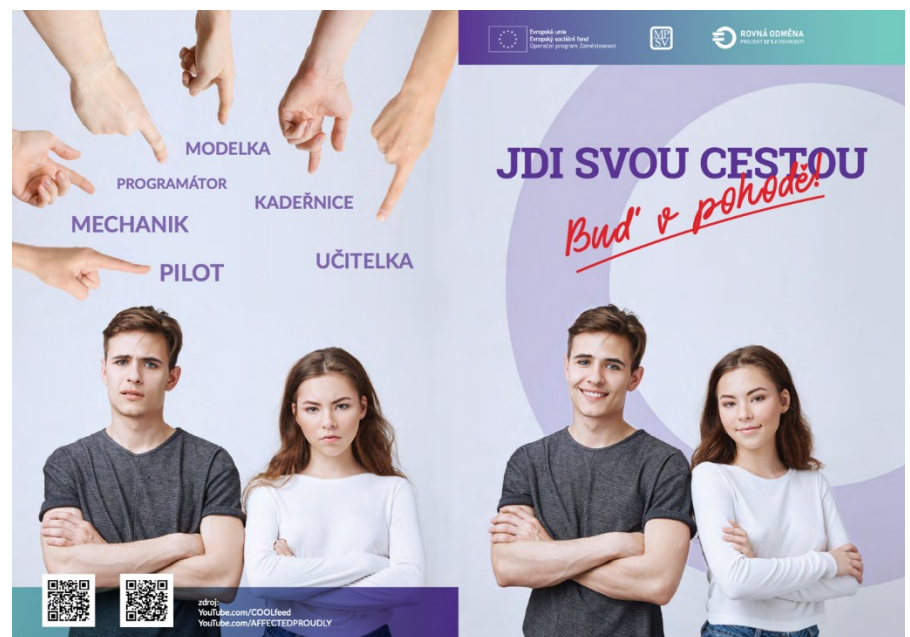
Svářečky – ženy skutečně existují. Není raritou, že ženy dnes pracují jako montérky, chirurgyně či webmasterky a muži na pozicích šičů či zdravotních sester – bratrů. Názvy mnoha manuálních profesí nejsou v ženském rodě často vůbec vžitá. Přesto projekt 22 % K ROVNOSTI na MPSV zaznamenal úspěch při jejich užívání v rámci testování nové metodické příručky na Úřadu práce ČR.

Jedna z dílčích aktivit projektu se v rámci spolupráce s Úřadem práce ČR (dále jen „ÚP ČR“) zaměřila mimo jiné na korektní označování profesí tak, aby se vždy i muži i ženy cítili být nabídkou práce osloveni. Součástí metodické příručky pro ÚP ČR, která byla ověřována v rámci projektu, tak vznikla v úzké spolupráci s lingvisty a lingvistkami **nová podoba Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO**. Tento návrh CZ-ISCO obsahuje názvy dvou tisíc profesí v rodě mužském i ženském. Pro ÚP ČR i pro zaměstnavatele je vodítkem, jak korektně označovat povolání, například v inzerci pracovních míst. Seznam je samozřejmě doplněn o podrobnou legendu popisující metody a vhodnost užívání označení samostatně či s lomítky a podobně.

To, že má takový „překlad“ seznamu smysl, ověřila více než dvacítko genderových metodiček a metodiků z ÚP ČR, která v rámci projektu Metodiku rovných příležitostí více než dva roky pilotovala. „*Když zaměstnavatel hlásil, že je místo obsazeno, přiznal, že na pozici přijal ženu, a zároveň byl překvapen, jak dobře svou práci vykonává,*“ uvedla například jedna z metodiček ÚP ČR v Chomutově Bc. Michaela Strejcová poté, co zaměstnavatele upozornila na to, že v inzerátu uvedl „hledáme závozníka“ v mužském rodě a požádala ho o úpravu na „hledáme závozníka/závoznici“. Mnoho takových příkladů se za dobu pilotáže opakovalo. Také se ukázalo, že nejedna krajská pobočka ÚP ČR už s korektním označováním běžně pracuje. Náš seznam jim pomohl názvy pozic ujednotit a zvolit vhodnou jazykovou variantu.

Úprava seznamu CZ-ISCO je však jen jedna z mnoha činností, kterou v klíčové aktivitě pro spolupráci s ÚP projekt řešil. **Rozsáhlá metodická příručka „Podpora rovných příležitostí žen a mužů na trhu práce v rámci činností Úřadu práce ČR“** se zaměřila nejen na párování nabídky a poptávky práce, ale ve značné míře také na poradenské činnosti ÚP ČR, oblast rekvalifikací, osvěty a dalšího vzdělávání pracovníků a pracovníků ÚP ČR v oblasti rovných příležitostí. Metodika je výsledkem práce expertní skupiny složené z lidí z MPSV, ÚP ČR i neziskového sektoru a v době vydání tohoto zpravodaje je již šířena cílovým skupinám.

Projekt 22 % K ROVNOSTI je prodloužen na další období do 31. 12. 2021. Klíčová aktivita zaměřená na spolupráci s ÚP ČR byla však vydáním metodické příručky ukončena. V rámci projektu bude v roce 2021 publikována řada studií, které pomohou ještě více objasnit příčiny rozdílu v odměňování mezi muži a ženami. Realizován bude i výzkum veřejného mínění. Nadále bude probíhat spolupráce s klíčovými aktéry, jako je Státní úřad inspekce práce, ověřování nástroje Logib u zaměstnavatelů a spolupráce s dalšími institucemi a organizacemi, které se zabývají tématem rovného odměňování žen a mužů.

Kontaktní osoba:
PhDr. Lenka Šimerská
věcná garantka projektu
lenka.simerska@mpsv.cz

Webové stránky projektu:
www.rovnaodmena.cz

Aktivity projektu Krajská rodinná politika

PROJEKT KRAJSKÁ RODINNÁ POLITIKA

Projekt *Krajská rodinná politika* má za sebou intenzivní období, což dokládá množství realizovaných aktivit a výstupů zveřejněných během posledního čtvrtletí roku 2020. Od září do prosince se konaly workshopy určené (nejen) pro zaměstnavatele a workshopy zaměřené na téma primární prevence, které byly z důvodu epidemiologických opatření realizované distanční (tedy on-line) formou. Dále byly finalizovány tematické videospoty i návrhy koncepcí rodinné politiky a návrhy na rozšíření stávajících koncepcí pro jednotlivé kraje. Uvedené výstupy jsou zveřejněné na webových stránkách projektu.

Proběhly on-line workshopy určené pro zaměstnavatele a workshopy na téma primární prevence

Na on-line workshopech vystoupila celá řada zajímavých hostů z řad zástupců státní a veřejné správy, neziskových a příspěvkových organizací či akademické půdy, kteří kromě prezentování přínosných příspěvků zodpovídali v živém přenosu i dotazy od diváků. Workshopy měly vysokou sledovanost v řádu několika stovek diváků a u cílových skupin se dočkaly velmi pozitivního ohlasu.

V rámci workshopů pro zaměstnavatele byla představena například široká škála možností podpory sladování pracovního a rodinného života či nástroje, kterými lze zaměstnance podpořit v podmínkách ovlivněných pandemií COVID-19.

Workshopy zaměřené na téma primární prevence poukazovaly na její důležitost, a to i v současné době ovlivněné pandemií COVID-19. Dále byly nastíněny hrozby, kterým čelí dnešní rodiny i jednotlivci a zároveň možnosti, jak těmto hrozbám předcházet. V rámci workshopů byla prezentována i celá řada užitečných a zajímavých příkladů dobré praxe.

Zveřejnili jsme návrhy koncepcí rodinné politiky pro jednotlivé kraje

Na webových stránkách projektu *Krajská rodinná politika* byly během posledního čtvrtletí roku 2020 zveřejněny návrhy koncepcí rodinné politiky krajů a návrhy na rozšíření stávajících koncepcí rodinné politiky (dále jen „návrhy“).

Jednotlivé návrhy v sobě odrážejí specifika daného kraje a reagují na změny, kterými rodina jako nejdůležitější instituce prochází se snahou upevnit její pozici ve společnosti. V návrzích jsou mj. navržena opatření na podporu rodin reflektující konkrétní potřeby rodin v daném kraji. Finální verze návrhů byly zaslány zástupcům jednotlivých krajů a byly zveřejněny na webových stránkách projektu [ZDE](#).

V Pardubickém a Zlínském kraji vznikaly návrhy ve velmi úzké spolupráci s krajem, který je následně (v mírně upraveném znění) schválil jako své strategické dokumenty. Další kraje intenzivně pracují na přípravě koncepcí a na rozšíření stávajících koncepcí.

Tímto děkujeme členům regionálních platforem, zástupcům krajů a dalším odborníkům za přípravu odborných podkladů k jednotlivým návrhům.

V rámci projektu vznikly čtyři tematické videospoty

Projekt *Krajská rodinná politika* v rámci osvětové kampaně připravil videospoty, které se věnují zejména důležitosti regionální rodinné politiky a jejich cílem je seznámit cílové skupiny projektu, jimiž jsou rodiče s malými dětmi, zaměstnanci a zaměstnavatelé, orgány veřejné správy, osoby vracějící se na trh práce po návratu z mateřské/rodičovské dovolené, ale také širokou veřejnost s důležitostí vzájemné spolupráce mezi národní a regionálními úrovněmi při realizaci prorodinných opatření.

Realizované videospoty jsou zaměřeny na následující témata:

- [Primární prevence v rámci rodinné politiky](#)
- [Podpora rodin ze strany zaměstnavatelů](#)
- [Význam podpory rodinné politiky ze strany samospráv](#)
- [Nezastupitelná funkce rodiny](#)

Videospoty můžete zhlédnout také na: www.rodinyvkrajich.cz.

Kontaktní osoba:

PhDr. Jana Sládková Filipčíková,
věcná garantka projektu
jana.sladkova@mpsv.cz

Webové stránky projektu:

www.rodinyvkrajich.mpsv.cz

Aktuality z koncepce ochrany práv dětí a náhradní rodinné péče

ODDĚLENÍ KONCEPCE NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE (233) A ODDĚLENÍ KONCEPCE OCHRANY PRÁV A DĚTÍ A TRANSFORMACE SLUŽEB PRO RODINY A DĚTI (234)

Hlavní priority nově schválené Národní strategie ochrany práv dětí 2021–2029

Vláda dne 14. prosince 2020 schválila *Národní strategii ochrany práv dětí na období let 2021–2029* (dále jen „Strategie“). Jejím hlavním cílem je zajistit všem dětem **bezpečný život v rodinném prostředí**. Tímto dokumentem Česká republika vyjadřuje své dlouhodobé závazky k naplnění práv dětí a rodin, a ukazuje, jaké kroky je třeba v následujících letech udělat, **aby co největší počet dětí mohl vyrůstat ve vlastních nebo náhradních rodinách**. Cílem Strategie je také vytvoření systému spolupráce, který zajistí ochranu dětí a zároveň zkvalitnění života všech dětí a rodin, primárně však dětí nacházejících se v obtížné životní situaci. Jde o spolupráci odborné i laické veřejnosti, veřejné správy (státní správy, samospráv) i nestátního sektoru (dobrovolných iniciativ, neziskových organizací atd.). V tuto chvíli již byla zahájena **příprava akčního plánu na první 4 roky**, který by měl být předložen vládě do konce června 2021. Tento plán bude obsahovat konkrétní cíle, termíny i odpovědné osoby. Více informací ke strategiím, včetně aktuální Národní strategie ochrany práv dětí, najdete [ZDE](#).

Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí

Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, která přináší významné posílení podpory pěstounské péče, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a mladé lidi odcházející z ústavů a pěstounské péče, a také omezuje umístování nejmladších dětí do ústavů z tzv. sociálních důvodů, je aktuálně projednávána v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.

Rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva – nutné změny v systému péče o ohrožené děti do 3 let věku

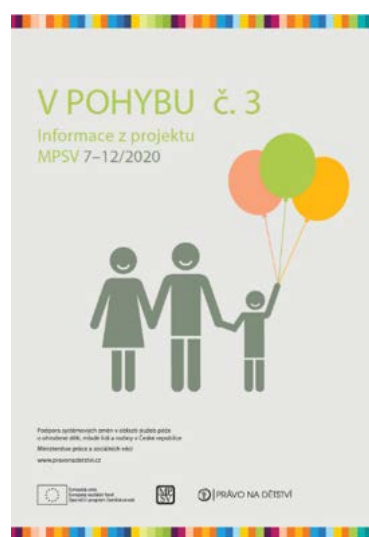
V listopadu 2020 bylo zveřejněno významné **rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva** (dále jen „Výbor“), kde je konstatováno, že stávající systém umístování dětí do dětských domovů pro děti do 3 let věku, tzv. kojeneckých ústavů, je v rozporu s článkem 17 *Evropské sociální charty*. Česká republika je pro umístování nejmladších dětí do ústavní péče a vysoký počet těchto dětí kritizována dlouhodobě. Rozhodnutí Výboru konkrétně poukazuje na to, že: používání právní úpravy ústavní péče a provozování kojeneckých ústavů stanovené v zákoně č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, nezaručuje náležitou ochranu a péči dětem do 3 let věku, nebyla dosud přijata dostatečná opatření pro poskytování služeb dětem ve věku do 3 let v rodinném prostředí a komunitním prostředí rodinného typu a k postupné deinstitucionalizaci stávajícího systému péče o nejmenší děti, nebyla přijata nezbytná opatření k zajištění práva na náležitou ochranu a vhodné služby péče o děti romského původu a děti s postižením do 3 let věku.

Česká republika je nyní povinna postupně přijmout konkrétní opatření k řešení tohoto stavu a informovat o nich Výbor.

V POHYBU potřetí – projektový zpravodaj k tématice ohrožených dětí

Projekt *Podpora systémových změn v oblasti služeb péče o ohrožené děti, mladé lidi a rodiny v ČR* je stále v pohybu, a to zhruba ve své polovině. Aktivita projektu se nadále soustředí na metodickou podporu pracovníků a pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) v oblasti vyhodnocení situace dítěte a rodiny a tvorby individuálního plánu ochrany dítěte (IPOD), a to u dětí, které vyrůstají v pobytové péči. Výjezdní tým pravidelně navštěvuje pobytová zařízení (dětské domovy, výchovné ústavy, diagnostické ústavy, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a další) a mapuje míru naplnění potřeb dětí. Cílem je poskytnout krajům doplňující informace o využitelnosti kapacit místní sítě služeb.

Přečtěte si detailnější informace o dění v projektu, rozhovory, dotazy OSPOD a odpovědi či koukněte na užitečné nástroje pro práci s ohroženými dětmi a rodinami – odkazy najdete v třetím čísle [Zpravodaje V POHYBU](#).

Vybrané aktivity projektu – některé výstupy a co je v plánu:

Pro pracovníce a pracovníky OSPOD jsme připravili např.:

- ✓ Nové formuláře pro vyhodnocení situace dítěte a rodiny a tvorbu individuálního plánu ochrany dítěte (IPOD), včetně praktického Průvodce k formulářům s příklady. Více v článku [ZDE](#).
- ✓ Materiál Nástroje pro přehlednější vyhodnocování situace dítěte a rodiny – tyto nástroje slouží např. k navázání vztahu s dítětem a rodiči, pomáhají zpřehlednit četnost a kvalitu vztahů v rodině a mohou tak přispět k efektivnějšímu zhodnocení, na co se v podpoře dítěte a rodiny zaměřit. Více v článku [ZDE](#).
- ✓ Praktické workshopy „Vyhodnocování a IPOD krok za krokem“ - v roce 2020 proběhlo 5 online workshopů, kterých se účastnilo přes 60 pracovníků a pracovníků OSPOD. Workshopy nabídneme v roce 2021 pracovníkům OSPOD ze všech krajů ČR. Jednotlivé OSPOD oslovujeme konkrétní pozvánkou. Základní informace o vzdělávání je však možné sledovat i na webu [pravonadestvi.cz](#), v sekci [Konference a semináře](#). Účastnice a účastníci obdrží podrobná praktická „skripta“ a další materiály.
- ✓ Pilotní vzdělávání zaměřené na oblast vyhodnocování/tvorby IPOD u dětí s postižením – workshop, který proběhl v listopadu 2020, byl určen pracovníkům a pracovníkům OSPOD Zlínského kraje a byl realizován ve spolupráci s organizací LUMOS. V roce 2021 bude toto vzdělávání zajišťováno lektorkami z MPSV a bude nabídnuto dalším krajům.

Jak pokračují návštěvy dětí v pobytových zařízeních?

- ✓ Během návštěv mapujeme, jak se v konkrétních podmínkách ústavů daří naplňovat potřeby dětí, zejm. s ohledem na naplnění potřeb v oblasti vztahů, učení, zdraví, bezpečí, chování a materiálního zajištění. Zároveň se s ohledem na cíle projektu a na naši resortní příslušnost věnujeme průřezově napříč jednotlivými oblastmi potřeb i problematice spolupráce OSPOD a ústavů, včetně návštěv dětí v ústavech ze strany pracovníků OSPOD.
- ✓ Od začátku realizace projektu jsme navštívili 56 zařízení v 11 krajích. Jednalo se zejména o dětské domovy, obvykle zřizované kraji, následované dětskými domovy se školou.
- ✓ V dalším období plánujeme pokračovat ve stávajících celkem 11 krajích, kde jsme s návštěvami již započali, a zároveň rozšířit naši působnost i do 3 zbývajících krajů, kde dosud žádné návštěvy neproběhly.

Kontaktní osoby:

Mgr. Kristýna Jůzová Kotalová
vedoucí oddělení 234

kristyna.kotalova@mpsv.cz

JUDr. Zuzana Zárasová
vedoucí oddělení 233

zuzana.zarasova@mpsv.cz

Webové stránky:

www.pravonadestvi.cz

Podpora pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí v souvislosti s pandemií COVID-19

ODDĚLENÍ METODICKÉ PODPORY (213)

V rámci existujícího dotačního titulu pro obce s rozšířenou působností a hl. m. Praze na financování výkonu agendy sociálně-právní ochrany dětí („SPOD“) bylo obcím umožněno požádat o navýšení dotace pro rok 2020 za účelem poskytnutí odměn pracovníkům obecních úřadů v agendě SPOD. Odměny náleží pracovníkům za splnění mimořádných nebo zvláště významných úkolů při současném vystavení riziku nákazy z důvodu nezbytného soustavného přímého osobního kontaktu s jinými fyzickými osobami při výkonu sjednaného druhu práce nebo ztíženého provozu v souvislosti s aplikací opatření proti šíření nákazy COVID-19 a za mimořádné pracovní nasazení při plnění těchto úkolů v období od 13. března do 31. května 2020.

Za stejným účelem bylo mimořádně pro rok 2020 vyhlášeno také dotační řízení pro kraje, v němž bylo krajům umožněno získat finanční prostředky na výplatu odměn pro pracovníky krajských úřadů, kteří vykonávají činnosti v agendě SPOD (taktéž pouze na mimořádné odměny v období od 13. března do 31. května 2020 v souvislosti s šířením nemoci COVID-19).

Na mimořádné odměny pro pracovníky krajských úřadů bylo krajům přiznáno celkem 2,4 mil. Kč. Celková částka poskytnuté dotace obcím s rozšířenou působností a hl. m. Praze pro rok 2020 na financování výkonu přenesené působnosti v agendě SPOD po navýšení činila 1,628 mld. Kč (včetně doplatků dotace za rok 2019). V roce 2019 bylo na financování agendy SPOD přiznáno na dotaci 1,504 mld. Kč (včetně doplatků dotace za rok 2018).

Mimořádné dotační řízení pro provozovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc („ZDVOP“)

V červnu 2020 bylo na základě usnesení vlády ČR vyhlášeno mimořádné dotační řízení pro provozovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc („ZDVOP“), jehož cílem je částečné dofinancování činnosti ZDVOP v ČR při poskytování pobytu a péče nezletilým dětem nad rámec přiznaného státního příspěvku pro zřizovatele ZDVOP. Dotace je určena na úhradu nezbytných výdajů spojených s činností ZDVOP při výkonu sociálně-právní ochrany dětí. Na základě červnového usnesení vlády bylo na dotační titul vyčleněno 26 mil. Kč, v listopadu došlo na základě změny usnesení vlády k navýšení celkové alokace finančních prostředků určených pro dotační titul pro provozovatele ZDVOP na 47 mil. Kč. Provozovatelé zařízení tedy mohli požádat dodatečně o navýšení přiznané dotace za období od začátku roku 2020. Částka možné podpory na jedno obsazené lůžko a měsíc se tak díky navýšení alokace zvýšila ze 7 200 Kč na 9 200 Kč. Z dotačního titulu bylo v roce 2020 podpořeno celkem 45 zařízení celkovou částkou 40,5 mil. Kč. Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc poskytují ochranu a pomoc dětem, které se ocitly bez jakékoliv péče. Okamžitá ochrana a pomoc takovým dětem spočívá v uspokojování základních životních potřeb, včetně ubytování, v zajištění zdravotních služeb nebo v psychologické péči. Zařízení fungují nepřetržitě a přijímají děti podle jejich aktuální potřeby.

ZDVOP jsou krizová zařízení a je zcela běžné, že v případě, kdy zákonní zástupci nejsou schopni se postarat o dítě, a není žádný jiný příbuzný, který by se mohl o dítě postarat, jsou to právě ZDVOP, kdo jako první zajišťují péči o dítě do doby, než se může vrátit zpět do rodiny.

Soutěž „Obec přátelská rodině a seniorům 2021“

Nový ročník soutěže Obec přátelská rodině a seniorům 2021 byl vyhlášen dne 7. prosince 2020.

Termín pro podání přihlášky do této soutěže byl prodloužen, tudíž je možné žádosti zasílat až do 1. března 2021, a to do hlavní datové schránky MPSV.

K nové metodice soutěže Obec přátelská rodině a seniorům 2021 proběhl dne 15. prosince 2020 online informační seminář pro všechny zájemce o účast v této soutěži, na kterém byly představeny především hlavní změny v dotačním programu.

Seminář se ukázal být jako velice úspěšný, kdy se na tento přihlásilo více jak 60 obcí. V soutěži pro rok 2021 tak oddělení metodické podpory počítá s velmi vysokou účastí, která může atakovat i rekordní účast minulého ročníku.

Hodnocení podaných žádostí proběhne pravděpodobně v měsíci březnu 2021. Úspěšné obce či města by tak měly obdržet dotaci do konce května 2021.

Veškeré informace jsou k dispozici na webových stránkách MPSV [ZDE](#).

V současné době se tak děje také v důsledku závažného průběhu nemoci covid-19 u rodiče či jiného zákonného zástupce dítěte. Navýšení dotačního titulu tak umožnilo provozovatelům zařízení pokrýt rovněž zvýšené provozní a osobní výdaje související s opatřeními v důsledku šíření nemoci covid-19.

Národní dotační titul pro poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím v oblasti podpory rodiny pro rok 2021 – „Rodina“

Dne 10. září 2020 byl vyhlášen nový ročník Národního dotačního titulu „Rodina“. Termín pro podávání žádostí byl žadatelům prodloužen až do 4. října 2020. Žadatelé do dotačního titulu „Rodina“ podali 333 projektů v celkové výši přesahující 250 mil. Kč. V současné chvíli probíhá přehodnocení projektů, u kterých byl mezi externím a interním hodnotitelem minimálně 15 bodový rozdíl. Předběžné výsledky národního dotačního titulu „Rodina“ jsou žadatelům k dispozici od 22. ledna 2021 na webových stránkách MPSV [ZDE](#).

V současné době probíhá příprava materiálů k dotační komisi – modelace dotací. V únoru zasedne Dotační komise Ministerstva práce a sociálních věcí pro poskytování neinvestičních dotací ze státního rozpočtu v oblasti podpory rodiny. Dotace bude úspěšným žadatelům poskytnuta do konce března 2021 po rozhodnutí paní náměstkyně pro řízení sekce podpory rodiny.

Kontaktní osoba:

Ing. Michal Špaček

vedoucí oddělení

michal.spacek@mpsv.cz

Děti o Vánocích potěšily seniory tisíci přáníček a dárků

PROJEKT IMPLEMENTACE POLITIKY STÁRNUTÍ NA KRAJSKOU ÚROVEŇ

Díky předchozí podzimní výzvě „Děti malují seniorům k svátku“, do níž se zapojily desítky tisíc dětí a studentů po celé České republice, se projekt *Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň* (dále „Politika stárnutí na krajích“) rozhodl s iniciativou pokračovat i před Vánoci. Navzdory zhoršujícímu se stavu epidemie COVID-19 v zemi sklídila iniciativa znovu úspěch. Akce "Děti malují seniorům, tentokrát k Vánocům" měla za cíl podpořit a opět potěšit osamělé seniory doma i v pečovatelských službách.

"Babičky na děti mávaly z oken a děti volaly na seniory do oken, přály jim krásné Vánoce a hodně dárečků. Dárečky s přáníčky jsme předali seniorům v Pečovatelské službě Chotěboř. Bylo to vše velice dojemné, a doufáme, že se babičkám a dědečkům vše líbilo a alespoň trošičku jim to vykouzilo úsměv na jejich tváři," popisovala dojemné chvíle Eva Niklová z Mateřské školy Chotěboř Březová.

Podobné reakce pak zaznamenali krajští koordinátoři projektu *Politiky stárnutí na krajích* a nositelé myšlenky napříč celou republikou.

"Koordinátorům chodil bezpočet kladných a mnohdy velice dojemných reakcí na tuto iniciativu. Bohužel, některé byly i zahalené smutkem, protože někteří seniori už nebyli mezi námi. Celkově akci hodnotíme pozitivně. Přáníčka dětí, mládeže a jejich učitelek a učitelů seniory podpořila a poveselila, zvláště ve vánočním čase, kdy se cítí více opuštěni. Nyní navíc vše umocňovala přísná protikoronavirová opatření a za seniory často nesměli jejich blízcí. Každá taková drobnost jim pak činila nesmírnou radost," hodnotí Bc. Michaela Vodrážková, odborná gestorka projektu *Politika stárnutí na krajích*.

Přáníček a podpůrných vzkazů z mateřských a základních škol ČR se pak sešly tisíce, například ve Středočeském kraji jich bylo přes sedm tisíc. "Do vánoční výzvy se opět zapojilo velké množství mateřských škol a dětských skupin. Díky našemu propojení školek s domovy pro seniory v rámci tvoření podzimních přáníček se už navzájem znají, a proto děti nyní tvořily pro konkrétní domovy. Často ke svým obrázkům připojily i drobné dárečky nebo vánoční výzdobu. Bohužel, i tentokrát většina předání musela proběhnout bez účasti dětí. V některých domovech zase seniori na oplátku vyrobili drobné dárečky pro děti. Vánočního malování pro seniory se zúčastnilo téměř 150 mateřských školek a dětských skupin v kraji," říká Martina Doupovcová, koordinátorka projektu pro Středočeský kraj. Přání i s dárečky dostali seniori i v dalších krajích, například Jihočeském, Vysočině, Moravskoslezském, Libereckém či Královéhradeckém. V Libereckém a Plzeňském kraji pak děti připojily k přáníčkům i videa s nahrávkami pozdravů či písniček. Kvůli epidemiologickým opatřením však nedošlo k osobním předáním, bližším kontaktům a ani ke kýženým interakcím mezi generacemi.

Projekt *Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň* kromě iniciování přáníček vydává v době epidemiologické krize na podporu seniorů, jejich rodin a pečujících magazín *Povzbuzení*. Ten mohou zájemci najít v elektronické podobě na webu www.seniorivkrajich.mpsv.cz. Na youtube kanálu *Seniori v krajích* pak projekt umístil vzdělávací animovaná videa.

"Vzhledem k tomu, že koronavirová situace nadále přetrvává, budeme v akcích na podporu seniorů pokračovat. Chystáme například rozhovory se zajímavými osobnostmi v krajích a na únor připravujeme kulatý stůl na téma zdravého stárnutí, o jehož výsledky se podělíme," doplnila Bc. Michaela Vodrážková.

Kontaktní osoba:

Bc. Michaela Vodrážková
odborná gestorka projektu
michaela.vodrazkova@mpsv.cz

Webové stránky projektu:

www.seniorivkrajich.mpsv.cz

Rizika virtuálního světa a jak jim předcházet

Rozhovor s Ing. Petrem Šmídem

Ing. Petr Šmíd je ředitelem obecně prospěšné společnosti Portus Prachatice, o.p.s., která se více než 15 let věnuje komplexní práci s rodinou a specializuje se na problematiku kyberkriminality. Sám Ing. Petr Šmíd programy primární prevence zaměřené na kyberkriminalitu připravuje a lektoruje.

Můžete nám krátce Portus Prachatice, o.p.s. představit?

Organizace Portus Prachatice, o.p.s. se zabývá dlouhodobě komplexní prací s rodinou jako celkem, a to prostřednictvím unikátně propojených **sociálních** (Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež a Krizová pomoc) a **doprovodných služeb** (Rodinné centrum, dětské skupiny, dětský klub, primární prevence a vzdělávání), a to nejen v Prachaticích. Naše sociální služby mají regionální charakter (především na ORP Prachatice), nabídka vzdělávání a primární prevence se týká téměř celé ČR (i díky distančním formám práce). V primární prevenci se více než 7 let specializujeme na problematiku kyberkriminality – ve školách realizujeme programy certifikované všeobecné a selektivní primární prevence, ale také vzděláváme pedagogy a sociální pracovníky v akreditovaných kurzech ze strany MPSV a MŠMT a v neposlední řadě se věnujeme rodičům prostřednictvím cílených seminářů.

Jak z Vašeho pohledu uchopit primární prevenci kyberkriminality na školách, a koho do prevence v rámci školy zapojit?

Když nás kontaktuje s objednávkou prevence kyberkriminality pro žáky či studenty nějaká škola, snažíme se vždy objednávku rozšířit o práci s pedagogy a rodiči. Z našich dlouholetých zkušeností totiž mívá jednorázový preventivní program pro žáky podobný účinek jako okřídlená prosba ředitele školy ze slavného českého filmu, že žáci nemají v mrazu olizovat zábradlí. Žáci a studenti většinou vědí, co ve virtuálním světě nemají dělat, jaká jim hrozí rizika, **ale vůbec se podle toho neřídí** – experiment vždy byl a bude jejich základní prostředek pro zkoumání světa a posouvání hranic. Vnímáme proto jako zásadní bavit se o rizicích virtuálního světa s generací, která vyrostla bez telefonů – protože právě oni jsou průvodci životem, který se za posledních 20 let prolнул s tím virtuálním a mají i kompetence řešit vzniklé problémy – mnohdy stačí jen mladé lidi neodsuzovat, nedávat jim nálepky na čelo s nápisem **ZÁVISLOST**, najít v sobě pokoru a ochotu hledat společný jazyk a možná se od nich občas i něco přiučit.

Jaké jsou fenomény v oblasti virtuálních sítí v současné době u dětí a mládeže?

V posledních dvou letech uchvátla pozornost dětí sociální síť **TIKTOK**, která ostře konkuruje prehistorickému Facebooku a Instagramu, které děti zkrátka přestaly bavit (zejména také proto, že tam má profil vedle rodičů i babička a třídní učitelka a zavedla se tam ostřejší cenzura). TikTok vyzobal za pár měsíců miliony mladých uživatelů, které ostatní sociální sítě nabíraly dlouhé roky. Rodiče o TikToku stále skoro neví, přestože tam děti ve věku kolem deseti let vkládají krátká videa, kde odhalují často velkou část svého soukromí.

Jaká vnímáte rizika v nadužívání virtuálních sítí?

Vedle konzumace cílené podprahové reklamy, kterou skvěle popisuje dokument **SOCIÁLNÍ DILEMA** (Netflix, 2020), se lidé uzavírají do sociálních bublin, které jsou nebezpečné z pohledu šíření dezinformací. Téma mediální gramotnosti bohužel na mnoha školách zcela chybí, často jsou to právě pedagogové, sociální pracovníci a rodiče, kdo rozšiřují do světa nebezpečná **FAKE NEWS**.

To, že dlouhodobé užívání sociálních sítí způsobuje deprese, potvrzují nejen samotní uživatelé, ale i jedna známá britská studie. Přesto jejich používání roste, zejména u dívek, protože jim zprostředkovávají bezpečný kontakt s okolím, a to nejen v současném zavirovaném světě.

Máte nějaká doporučení pro rodiče, jak s dětmi pracovat či mluvit o virtuálním světě?

Stačí s nimi o virtuálním světě prostě jen mluvit – zeptat se třeba u společné večeře, jakého **MUSERA** (uživatel, který publikuje na TikToku) nebo **INFLUENCERA** (uživatel, který má velký vliv) sledují. Společně je dobré video zhlédnout, nechat si vyprávět o tom, co dětem na konkrétním videu přijde zajímavé. Ti hravější (tatínkové k tomu mívají sklony) si mohou ve vyhrazeném čase zahrát s dětmi nějakou on-line hru, čímž podniknou unikátní exkurzi do virtuálního světa, včetně jazyka, kterým se tam mluví.

S jakými největšími hrozbami se mohou děti ve virtuálním světě setkat?

Strašení obecně do prevence nepatří. Děti denně sledují tolik videí, že jsou ohledně obsahu často odolnější než my dospělí. **PORNO** začínají sledovat už v první třídě, pokud jim jako rodiče dáme do virtuálního světa vstupenku (smartphone, tablet). Ani to, co ukazuje Vít Klusák ve svém dokumentu **V síti**, je často neděsí. Denně jim někdo posílá **DICKPICK** (fotografii penisu), což je za hranicí toho, co jsme, jako dospělí, schopni akceptovat.

Největší hrozbou je tak nechat děti ve virtuálním světě samotné, bez podpory. Přesto to podle jedné studie dělá až **60 % rodičů** – žijeme zkrátka v rychlém světě, není na nic čas, navíc je rodičům virtuální svět často na míle vzdálený.

Vnímáte nějaká pozitiva, která virtuální síť přináší?

Virtuální svět má obrovské množství pozitiv, jen jsme o nich zde málo hovořili. Bez virtuálního světa by školy nemohly realizovat distanční výuku (trochu komicky pak vyznívají zákazy mobilů ve školách), nespojili bychom se s blízkými v karanténě a neobjednali si žádné zboží v e-shopech. Internet už dlouho není pouhý nástroj, je to informační systém, ve kterém žijeme, jsme na něm závislí a je nejvyšší čas mu věnovat ve vztahu k dětem stejnou pozornost, jako když je vysíláme přes silnici a klademe jim na srdce „*Na přechodu se dobře rozhlédni, než vstoupíš do vozovky*“.

Děláme to však, i když děti vstupují na internet?

Kontaktní osoba:

Ing. Petr Šmíd

Organizace:

ředitel společnosti Portus Prachatice, o.p.s.

reditel@portusprachatice.cz

Hodnota rodiny a rodičovství a preferovaný způsob života vs. realita partnerských a rodičovských drah

Z výzkumných poznatků týmu pro rodinnou politiku VÚPSV v roce 2020

Věra Kuchařová působí ve Výzkumném ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. (dále „VÚPSV“), je členkou (a do června 2020 byla vedoucí) výzkumného týmu rodinné politiky. V poslední době se zaměřuje zejména na témata rodinné politiky, sladování rodiny a zaměstnání, životních podmínek rodin, rodičovství a nerodinné péče o děti.

Hlavními výstupy z výzkumných aktivit týmu pro rodinnou politiku VÚPSV v roce 2020 byla [Zpráva o rodině 2020](#) (zpracovaná pro MPSV na základě zadání Koncepce rodinné politiky MPSV z roku 2017 a usnesení vlády č. 654/17) a studie o (aktuálně) bezdětných lidech a jejich postojích k rodičovství¹. Velká část prvního výstupu je věnována otázkám stability dnešních rodin, tématem druhého je bezdětnost a její souvislosti. Výzkum tak reaguje na jedny z nejzávažnějších trendů soudobého rodinného chování a (tím) současně na aktuální potřeby a záměry rodinné politiky vlády ČR.

V tomto krátkém příspěvku bych chtěla upozornit na dlouhodobě sledovanou skutečnost určité diskrepance mezi životními hodnotami a aspiracemi ohledně partnerského života a rodičovství na jedné straně a skutečnými rodinnými dráhami na straně druhé. Tato diskrepance doprovází kontinuální proměny české rodiny, projevující se ve stále variabilnějších formách rodinného soužití, kvalitě života lidí, plnění rodinných funkcí a současně též v demografických trendech a reprodukci lidského kapitálu.

Dnešní rodiny charakterizují tři jevy: diverzita forem rodinného soužití, destandardizace životních drah a nestabilita rodin. To se promítá mj. v rostoucí rozmanitosti nároků na inkluzivní rodinnou politiku. Přitom zjišťované postoje ukazují na přetrvávající potřebu harmonických partnerských vztahů, pevného rodinného zázemí a naplnění rodičovských ambicí či tužeb.

V posledních pěti letech se po letech poklesu zvýšily počty sňatků i plodnost. Příslušné demografické ukazatele však ilustrují nepatrné šance zvýšení porodnosti na úroveň potřebnou pro prostou reprodukci a odklon části společnosti od potřeby formalizovat své partnerské závazky manželstvím. Významným fenoménem jsou odkládané porody často vedoucí k rezignaci na plánovanou výši počtu dětí. Nesezdaná soužití vykazují nižší stabilitu. Vysoký počet dětí se rodí mimo manželství či nikoliv na základě pevného či perspektivního partnerského vztahu. Hlavní uváděnou příčinou rozpadu vztahů jsou nevěra, problémy v komunikaci a malá snaha řešit problémy. Podle sociálních pracovníků, advokátů a soudců páry přistupují k rozvodu bez předchozí snahy své problémy řešit. Úpravu péče o děti po rozchodu/rozvodu pak často řeší s málo citlivým ohledem na děti.

Oproti těmto jevům v postojích lidé vyjadřují více rezervovanou toleranci aktuálních trendů v rodinném a partnerském chování (Graf č. 1), než se zdá z pozorovaného chování. Diskrepance mezi postoji a realitou svědčí o tom, že ideální představy o rodinném soužití a životní plány se často rozcházejí se skutečným demografickým chováním. Životní a rodinné dráhy nejsou vždy výsledkem nezávislých, svobodných voleb v důležitých meznících života. Ve skutečném životě a chování jsou ideály rodiny konfrontovány jak s reálnými podmínkami, tak třeba se sociálními očekáváními a tlaky.

To platí také pro bezdětnost, v ČR stále relativně nízkou, ale rostoucí. Jen u mála bezdětných lidí však jde o dobrovolnou volbu (třetina v šetření *Bezdětní 2020*). Rostoucím počtem bezdětných žen jsou znepokojeny téměř dvě třetiny obyvatel (Graf č. 1). Podle šetření *Bezdětní 2020* se zdá, že práce a zaměstnání nejsou konkurenčními zájmy bezdětných lidí proti rodičovství. Rodičovské ambice snižuje spíše zájem o budování společenského statusu či společenská angažovanost než hédonismus nebo profesní aspirace. Podle dosavadních výzkumů bezdětnost častěji plánují muži, lidé starší 30 let (mezi nimi i rezignující na dřívější rodičovské plány), lidé z měst a lidé bez maturity. Na aktuální rodičovské plány má vliv kvalita partnerství i samotná existence soužití s partnerem. Analýza neprokázala výraznou odlišnost hodnotových orientací osob bezdětných a s dětmi, ale souvislost těchto faktorů s natalitními plány ano (Graf č. 2).

Kontaktní osoba:

PhDr. Věra Kuchařová, CSc.

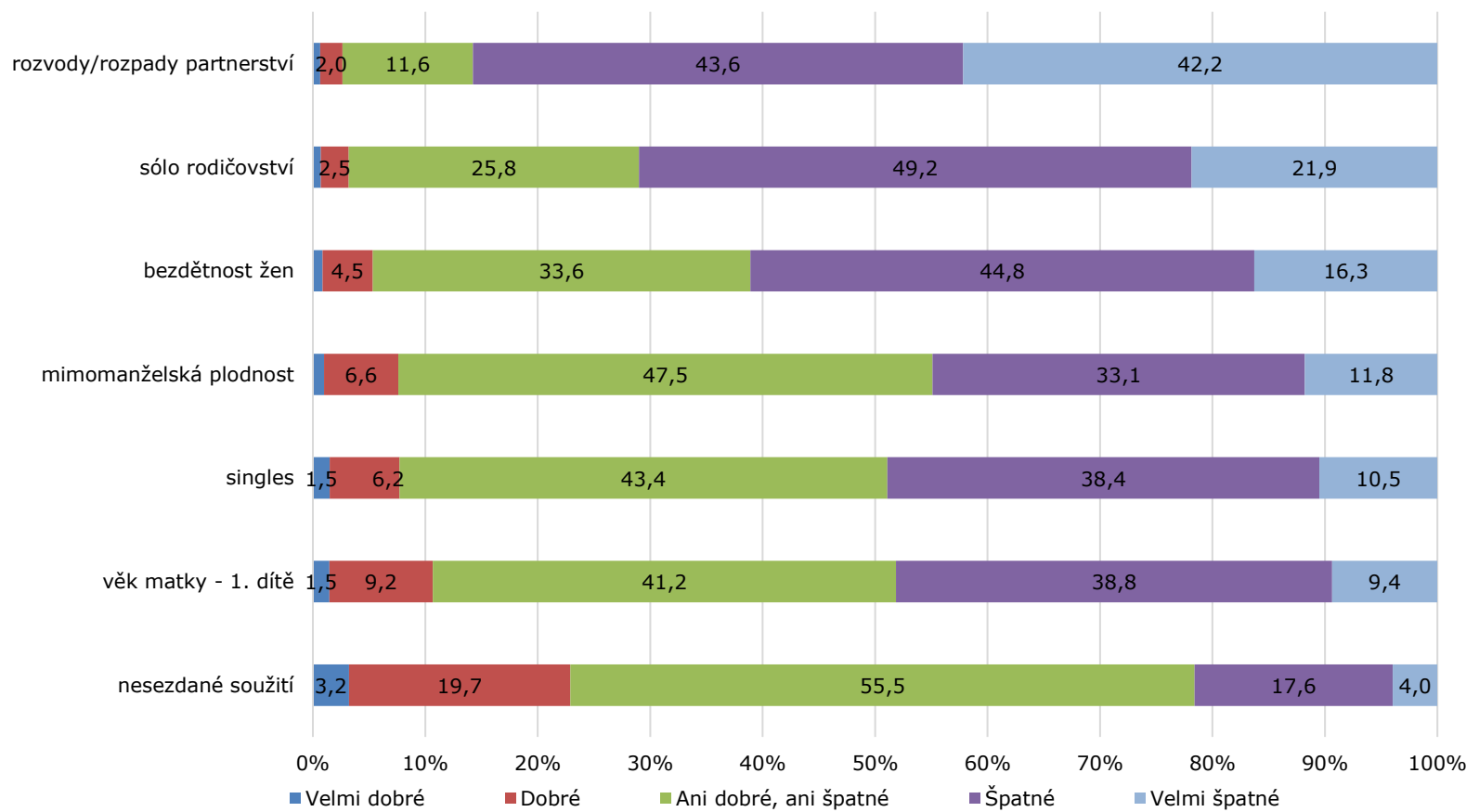
vera.kucharova@vupsv.cz

Organizace:

členka výzkumného týmu rodinné politiky, VÚPSV

¹ Byla zpracována jako součást projektu „Komplexní výzkum o situaci rodin a seniorů (2018-2022)“ na základě institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace, udělené VÚPSV od MPSV na rok 2020.

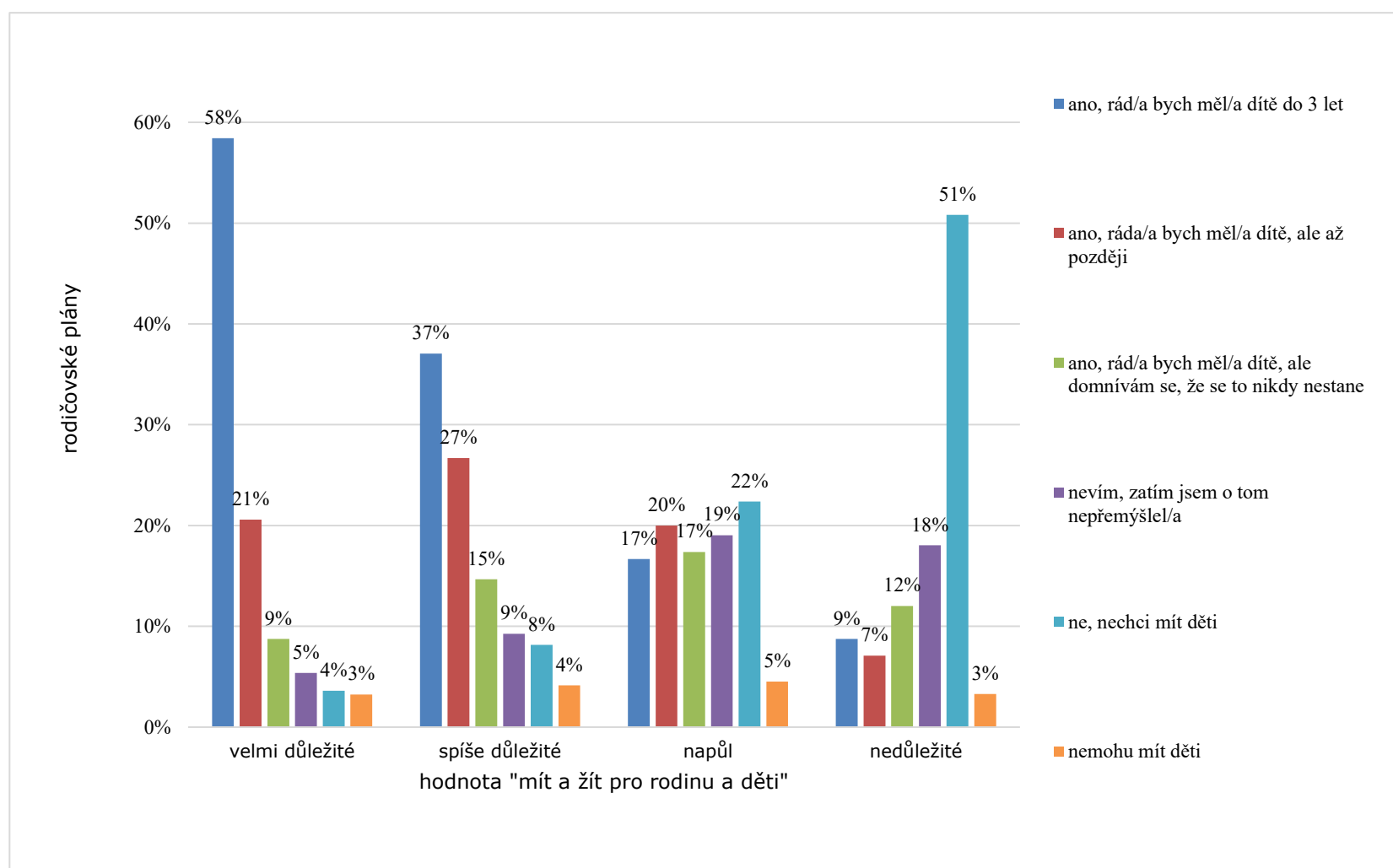
Graf č. 1 Jak lidé hodnotí soudobé trendy a jevy v rodinném životě

Pozn.: Popisy jednotlivých jevů v otázce dotazníku (pořadí odshora v grafu): Časté rozpady partnerství; Vysoký počet dětí vyrůstajících (část života) s jedním rodičem; Rostoucí počet žen, které zůstávají bezdětné; Rostoucí podíl dětí narozených mimo manželství; Rostoucí počet mladých lidí, kteří žijí bez partnera; Rostoucí věk, v němž lidé mají první dítě; Rostoucí počet partnerů, kteří spolu dlouhodobě žijí, aniž by byli sezdáni.

Zdroj: šetření Rodina 2019 na populaci osob ve věku 18-75 let

Graf č. 2 Souvislost rodičovských plánů s hodnotou rodiny, v %

Zdroj: Bezdětní 2020

Život v kufříku

CELOREPUBLIKOVÝ PROJEKT NA PODPORU ODLOŽENÝCH NOVOROZENCŮ

V Nadačním fondu LA VIDA LOCA jsme se rozhodly odloženým dětem navrátit jejich minulost. Již 6. rokem pro děti vyrůstající mimo své biologické rodiny připravujeme vzpomínkové kufříky, které obsahují ty nejvýznamnější předměty spojené s jejich příchodem na svět a raným dětstvím. Ať už jsou to první fotografie z porodnice, první pletená výbavička (od dobrovolníků z celé ČR), háčková hračka, první kojenecká lahvička nebo dudlík. Součástí jsou také osobní vzkazy a přání do života od zdravotníků a pečujících osob v podobě *Knihy života*. Kufřík se stal oficiálně prvním majetkem dítěte a odchází s ním z porodnice do jeho dalšího domova. Tam na příběh navazují určené pečující osoby a plní kufřík „suvenýry“ z dalšího pobytu (většinou u přechodných pěstounů). Životní příběh dítěte je tak kompletní od samého začátku a nese kontinuální poselství: „*Máme tě rádi. Máš zde své místo. Vždy zde byli a budou lidé, kteří ti pomohou.*“ S tímto poselstvím rezonuje již více než 400 zdravotníků po celé ČR v celkem 50 porodnicích, které s námi za 6 let existence navázali spolupráci.

Vzpomínky utvářejí naši osobnost. Bez vzpomínek je náš život jako slepá mapa. Nevíme, kde jsme začali, ani kam jdeme. Pro budování zdravé osobnosti každého z nás jsou vzpomínky na období 0-3 roky naprosto klíčové. Bez nich se ocitáme na okraji společnosti, bez důvěry v sebe sama, bez uspokojení základních potřeb – především potřeb být milován a být přijímán. Tyto základní potřeby zdravého mentálního vývoje člověka jsou však mnohdy nenaplněny také v biologických rodinách.

I proto jsme se dále rozhodly svou činnost rozšířit o preventivní programy na základních školách. Právě tam pracujeme s dětmi na prvním stupni a učíme je konceptům respektu k sobě samým, týmovosti, navazování vztahů – a vytváření své sociální sítě, která jim v budoucnu pomůže, když se dostanou do slepé uličky. Člověk je společenský tvor a navazování vztahů pro nás bylo vždy klíčovým faktorem pro přežití. Moderní doba nám však přežití v mnohém ulehčuje a vztahovost se začíná bortit. Je potřeba se vrátit ke vztahům založeným na důvěře, vzájemném respektu a laskavosti. Je nutné začít již u dětí mladšího školního věku, kdy si vytvářejí svá první kamarádství.

V období COVID-19, kdy je socializace možná pouze díky on-line světu, je pro mnohé děti navazování přátelství mnohem těžší než v obvyklém režimu. Děti jsou ochuzeny o společné dovádění, společenskou konverzaci mimo vyučování i o zdravé soupeření v rámci hodin. Zodpovědnost za sociální rozvoj dětí převzali zpátky rodiče a pečující osoby, které však u svých povolání na tuto stránku nemají kapacitu.

Na tuto nově vzniklou situaci jsme již v minulém roce bryskně reagovaly a díky podpoře MPSV jsme paralelně ve třech krajích (Ústecký, Jihomoravský a Severomoravský) vedly online skupiny pro rodiče, pedagogy a pečující osoby s cílem předat jim potřebné know-how, tipy a poradenství pro péči o děti v období pandemie COVID-19.

Aktuálně máme připraven online program péče o duševní zdraví pro zdravotníky, pedagogy, záchranné složky i rodiče se jménem „*Sebezáchranka*“.

S tímto programem chceme i letos pomoci těm nejexponovanějším skupinám najít efektivní způsob pro svou vlastní mentální hygienu a péči o své zdraví tak, aby po skončení tohoto dlouhého a vyčerpávajícího období nezažívali své vlastní vyhoření.

Přejeme všem rodičům, pečujícím osobám, zdravotníkům, pedagogům i záchranným složkám, aby v roce 2021 udrželi především své vlastní zdraví, jak fyzické, tak duševní.

Bez vás bychom zde totiž ve zdraví nebyli ani my sami.

Děkujeme.

Zakladatelky Nadačního fondu La Vida Loca,

Martina Opava, MBA a Bc. Iva Barnincová

Kontaktní údaje:

Nadační fond La Vida Loca
Praha – Vinohrady,
Americká 177/35, PSČ 120 00
IČO: 04655648

www.nflavida.org

www.zivotvkufriku.cz